

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) ที่เน้นกระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณค่ายังต่อสังคม โดยเป็นทั้งผู้รู้ และผู้เชี่ยวชาญจากประสบการณ์ในด้านต่างๆมากมาย ทั้งยังสามารถช่วยต่อยอดภูมิปัญญาจากบรรพชนคนรุ่นก่อนสู่กับบุคคลวัยหนุ่มสาวในรุ่นปัจจุบัน

ทั้งนี้การมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางกายและจิตใจ มีความรู้สึกในทางบวกมากกว่าลบ เช่น มีความพึงพอใจ เบิกบานใจ รวมไปถึงเกิดความรู้สึกที่สงบ และผ่อนคลาย มีความหมายสอดคล้องกับคำว่าสุขภาพะ ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพะในผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่เบิกบาน สร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมเชิงสุนทรีย์หมายถึงกิจกรรมที่ใช้หรือได้แรงบันดาลใจจากองค์ประกอบทางศิลปะ อันส่งผลต่อประสบการณ์ทางด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้ทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมการวาดภาพ เล่นละคร ร้องเพลง เขียนบทกวี ฯลฯ โดยกิจกรรมดังที่ได้กล่าวมาเหล่านั้นสามารถส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพะได้ รวมถึงสามารถสร้างความเพลิดเพลิน สร้างสมาธิขณะทำกิจกรรม และส่งผลต่อสุขภาพของผู้ทำกิจกรรมได้ในทางอ้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้สื่อโทรทัศน์ซึ่งมีความใกล้ชิดกับกลุ่มผู้สูงอายุอย่างมาก เป็นช่องทางในการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมให้ผู้ชมที่สูงอายุมีสุขภาพะนั่นเอง

งานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ (2) ศึกษาทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ

โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสหวิทยาการ คือใช้ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการทำการสำรวจ (Survey) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ในขั้นตอนก่อนและหลังผลิตรายการ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ในขั้นตอนก่อนและหลังผลิตรายการ และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ในขั้นตอนหลังผลิตรายการ ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องของข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) อีกด้วย

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์, ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ และขั้นตอนหลังการผลิตรายการโทรทัศน์และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation) โดยนำรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุที่ได้ผลิตขึ้นเป็นจำนวน 2 ตอน จากการเขียนบทโทรทัศน์ 12 ตอน เข้าสู่ขั้นตอนการประเมินผลงานจากกลุ่มบุคคลทั้งชายและหญิง อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นชนชั้นกลางของสังคม อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

ในแง่กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) และขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production) เช่นเดียวกับรายการโทรทัศน์ทั่วไป หากแต่กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุในงานวิจัยนี้ จะรวมเอาการผลิตรายการโทรทัศน์ที่มุ่งเน้นการประเมินทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์

เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุด้วยว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้รายละเอียดของกระบวนการในการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การทำแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ รวมถึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ โดยการกำหนดเป็นข้อเสนอ “รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ” ที่มีลักษณะเป็นโครงร่างสำหรับการใช้พิจารณาว่า แผนการสร้างสรรค์มีความเป็นไปได้และเหมาะสมกับผู้สูงอายุหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุใน 2 ด้าน คือ 1. พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ และ 2. สรุปผลการศึกษาความต้องการด้านเนื้อหา และวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดของข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1.1 พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาวิจัยในขั้นก่อนการผลิต (Pre-Production) นี้ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบชมโทรทัศน์และชมเป็นประจำทุกวัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสื่อโทรทัศน์สามารถเข้าถึงผู้ชมในวัยสูงอายุนี้อย่างดี แต่สำหรับส่วนน้อยคือผู้ไม่ชอบชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นเพศชายทั้งหมด ได้ให้เหตุผลว่าเพราะเนื้อหาที่ไร้สาระ และไม่ตรงกับความต้องการของตนเอง ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ควรใส่ใจกับคุณภาพของเนื้อหารายการ และความต้องการของผู้ชมเป็นสำคัญ

จุดมุ่งหมายในการรับชมโทรทัศน์ของผู้ชมที่สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุเกินครึ่งหนึ่งรับชมโทรทัศน์เพื่อรับทราบข่าวสาร สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้สูงอายุเกินครึ่งต้องการเป็นบุคคลที่ทันสมัยรับทราบข่าวสารอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับประเภทรายการที่ผู้สูงอายุชื่นชอบมากที่สุด ได้แก่

รายการโทรทัศน์ประเภทข่าว แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้สูงอายุเป็นจำนวนไม่น้อยที่ต้องการคลายเครียด และผ่อนคลายด้วยการรับชมโทรทัศน์ ดังนั้นหากรายการโทรทัศน์สามารถตอบสนองจุดประสงค์เหล่านี้ ก็จะสามารถทำให้ผู้ชมที่สูงอายุเกิดความพึงพอใจได้

ช่วงเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้ชมที่สูงอายุ ซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ โดยผู้ชมสูงอายุต่างเลือกชมรายการโทรทัศน์ตามเวลาที่ตนเองสะดวก พบว่าช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์มากที่สุดคือช่วงเวลาค่ำ (18.01-21.00 น.) รองลงมาคือช่วงเวลาสาย (9.01-12.00 น. และช่วงเวลากลาง (13.01-16.00 น.) ตามลำดับ

1.2 สรุปผลการศึกษาความต้องการด้านเนื้อหา และวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

พบว่าความต้องการเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุเพศชาย 3 อันดับแรกคือ (1) ด้านสุขภาพอนามัย (2) ด้านท่องเที่ยว (3) ด้านเทคโนโลยี สำหรับความต้องการเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุเพศหญิง 3 อันดับแรกคือ คือ (1) ด้านสุขภาพอนามัย (2) ด้านท่องเที่ยว (3) ด้านแฟชั่น ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงมีความต้องการในด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ในด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบรูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงยังมีความต้องการเนื้อหาด้านท่องเที่ยวโดยมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับความต้องการเนื้อหาสุขภาพอนามัยอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่อาจจะเลยความต้องการเนื้อหาในด้านท่องเที่ยว จึงนำเนื้อหาการท่องเที่ยวมานำเสนอในรายการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการรับชมรายการโทรทัศน์ที่ได้ผลิตขึ้น โดยมีแนวความคิดที่จะนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ในประเด็นความต้องการเนื้อหารายการโทรทัศน์ด้านท่องเที่ยวพบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงต้องการให้รายการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถไปท่องเที่ยวได้จริง และมีราคาไม่แพงจนเกินไป โดยจากการพูดคุยพบว่าเพศหญิงส่วนใหญ่พบว่ามีความต้องการที่จะไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆตามที่รายการได้นำเสนอ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญเรื่องของการเดินทางและ

งบประมาณที่ใช้กับสถานที่ท่องเที่ยวที่ทางรายการได้นำเสนอ สำหรับผู้สูงอายุเพศชายต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัย แปลกใหม่ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อการผ่อนคลายในการรับชมมากกว่าการไปท่องเที่ยวจริงเหมือนกับผู้สูงอายุเพศหญิง

อย่างไรก็ตามจากการนำเสนอรายการโดยคำนึงถึงข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre – Production) ดังเช่นการกล่าวไว้ในข้างต้น พบว่าผู้ชมที่สูงอายุมีความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะช่วงของการนำเสนอสถานที่ที่น่าสนใจ โดยให้เหตุผลว่าชมแล้วเกิดความรู้สึกเพลิดเพลินใจ อยากจะไปสถานที่ที่รายการได้นำเสนอ พร้อมทั้งยังแสดงความพึงพอใจต่อการนำเสนอแผนที่การเดินทางอย่างชัดเจนของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” อีกด้วย

ระยะเวลาในการออกอากาศของรายการที่ผู้ชมสูงอายุต้องการ พบว่าผู้ชมสูงอายุครึ่งหนึ่งมีความต้องการให้ระยะเวลาการออกอากาศรายการที่ชื่นชอบนานประมาณ 30 นาที (ร้อยละ50) รองลงมาคือออกอากาศนานประมาณ 1 ชั่วโมง (ร้อยละ45) ลำดับถัดมาออกอากาศประมาณ 15 นาที (ร้อยละ5)

รูปแบบการนำเสนอในรายการที่ผู้ชมสูงอายุต้องการพบว่าผู้สูงอายุเพศชายและหญิงต้องการให้รายการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่มีพิธีกรนำเสนอเนื้อหาเป็นหลัก รองลงมาคือให้มีการสัมภาษณ์ในรายการ และรูปแบบเกมโชว์ ตามลำดับ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เป็นจำนวน 3 ท่าน ที่ทำงานในสาขาวิชาชีพการผลิตรายการโทรทัศน์ ประเภทกึ่งสารคดี หรือมีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินชีวิต (Life Style) และสุขภาพ โดยมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 2 ปี ซึ่งได้แก่

1. คุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์บริษัท Hobby Television Network จำกัด ประสบการณ์ทำงาน เช่น รายการหมอบ้านหมอครัว, รายการแฟนไซน์เรื่องง่าย ๆ, รายการบ้านหมอบางค์ ออกอากาศ Home & Food Channel True Vision 85 และ PSI True TV ช่อง 25 (ออกอากาศทางช่อง Cable TV)

2. คุณมาลินี นุชประยูร ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จากบริษัท Design On Television จำกัด ประสพการณ์ทำงาน เช่น รายการ The Master Piece, Design Talkative, ดีไซน์กู้ชาติ ช่อง design channel PSI 65 (ออกอากาศทางช่อง Cable TV)

3. คุณวิชุดา เรืองนุภาพขจร ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จากบริษัท พรหมวิหาร ที่วี จำกัด ประสพการณ์ทำงาน เช่น รายการ สูดชอบไซเบอร์ ทางช่อง 11 (NBT) และของดีประเทศไทย ทางช่อง Next Step (ออกอากาศทางช่อง Free TV และ Cable TV)

โดยทั้งสามท่านได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรียะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ภาพ เสียง และการตัดต่อ

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งสามท่านเสนอว่าในกระบวนการผลิตรายการว่าควรให้ความสำคัญและคำนึงกลุ่มผู้ชมเป็นหลัก ดังนั้นเทคนิคที่ใช้ในการตัดต่อจึงควรมีความเรียบง่าย และการตัดต่อไม่ควรรวบรัดจนเกินไป อาจทำให้ผู้สูงวัยไม่เข้าใจเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ แต่อย่างไรก็ตามต้องให้มีความกระชับด้วย เพื่อไม่ใช่เกิดความรู้สึกน่าเบื่อ นอกจากนี้องค์ประกอบเรื่องภาพและเสียงก็มีส่วนสำคัญการจัดวางองค์ประกอบและมุมกล้อง สามารถทำให้ภาพที่ถ่ายออกมาสวยงามมากขึ้นได้ ซึ่งผู้ชมสูงวัยน่าจะมีความพึงพอใจรายการที่น่าเสนอภาพสวยงาม

2. เนื้อหาของรายการ

เนื้อหาของรายการควรคำนึงถึงความชื่นชอบของผู้ชม ความเหมาะสมในการนำเสนอ และประโยชน์ที่ผู้สูงวัยจะได้รับ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างให้รายการมีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างไม่ซ้ำกับรายการที่เคยผลิตมาด้วย อย่างไรก็ตามการที่รายการมีเนื้อหาที่อยู่ในความต้องการและคามสนใจของผู้สูงวัย จะทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากติดตามรายการอย่างต่อเนื่องในอนาคตอีกด้วย

3. พิธีกรรายการ

พิธีกรไม่จำเป็นต้องเป็นผู้สูงวัย แต่ควรมีความสุภาพเรียบร้อย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ทั้งนี้การใช้ภาษาก็ควรคำนึงกาลเทศะเป็นสำคัญอีกด้วย อย่างไรก็ตามการมีบุคลิก

ที่น่าเชื่อถือ ก็จะเป็นประโยชน์ในการทำให้ข้อมูลที่จะถ่ายทอดมีความน่าเชื่อถือตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกันในจังหวัดที่สนุกสนาน ถ้าพิธีกรสามารถปรับตัวสร้างความสนุกสนานให้กับผู้ชมได้ก็จะทำให้รายการมีสีสันและไม่น่าเบื่อ

ขั้นที่ 2 การผลิตรายการโทรทัศน์ (Production)

ผู้วิจัยได้ออกแบบรายการหลังจากได้มีการค้นคว้าหาข้อมูลด้านความต้องการและพฤติกรรมในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ และทำการสัมภาษณ์เชิง (Depth Interview) จากกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ โดยมีรายละเอียดของ “รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ” ดังต่อไปนี้

แนวคิดรายการ

รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอความคิดหลักว่า “สุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ปรากฏได้ในศิลปะการชีวิต” การมีอายุที่เพิ่มมากขึ้นนั้น มีข้อดีไม่น้อยกว่าช่วงชีวิตอื่นๆ ดังนั้นควรสร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ให้กับผู้สูงอายุ เนื่องจากกิจกรรมเชิงสุนทรีย์สามารถช่วยส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุได้

ชื่อรายการ รุ่งใหญ่ หัวใจศิลป์

วัตถุประสงค์ของรายการ เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ โดยผ่านกิจกรรมเชิงสุนทรีย์

ประเภทรายการ รายการประเภทกึ่งสารคดี

วิธีการนำเสนอ

รูปแบบ : มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ และสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

เวลาออกอากาศ : 30 นาที สัปดาห์ละ 1 วัน

ช่วงเวลาการออกอากาศ : 10.00น.-10.30น.

ลักษณะรายการ : แบ่งเป็น 2 ช่วง (ช่วงละ 13-15 นาที)

ช่วงที่ 1 (15 นาที)

- ตามหาบุคคลที่จะสร้างแรงบันดาลใจ: ก่อนที่จะพบกับแขกรับเชิญเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชม รายการสร้างบรรยากาศเพลิดเพลินและดึงดูดความ

สนใจของผู้ชมด้วยสถานที่ที่น่าสนใจ ซึ่งอยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของ
แขกรับเชิญ (7-8 นาที)

- **แนะนำแขกรับเชิญ(ศิลปินสูงวัย):** ผ่านประวัติ และผลงานของแขกรับเชิญ
เพื่อให้ผู้ชมรายการทราบข้อมูลเบื้องต้นของแขกรับเชิญ (6-7 นาที)

ช่วงที่ 2 (15 นาที)

- **สัมภาษณ์ช่วงที่1:** เน้นให้ผู้ชมทำความรู้จักกับแขกรับเชิญ จากคำบอกเล่าของ
แขกรับเชิญเอง ทั้งในด้านครอบครัว การทำงาน และมุมมองการใช้ชีวิต (4-5
นาที)
- **สัมภาษณ์ช่วงที่2:** เน้นให้ผู้ชมเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เกิดแรงบันดาลใจ
ในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ เนื่องจากเห็นถึงผลดีที่แขกรับเชิญได้รับการ
ทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ (8-10 นาที)

ทั้งผู้วิจัยเขียนบทรายการโทรทัศน์ซึ่งมีความสอดคล้องแนวคิด รูปแบบ การนำเสนอ และ
กลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เป็นจำนวนทั้งหมด 12 ตอน ก่อนเข้าสู่กระบวนการบรรณาธิการ
รายการ ในการประชุมทีมงาน เพื่อคัดเลือกตอนที่จะนำมาผลิตเป็นจำนวน 2 ตอน ซึ่งตอนที่ได้รับการ
คัดเลือกได้แก่ ตอนครูเล็ก(แขกรับเชิญคือ คุณภัทราวดี มีชูธน) และตอนแม่ขวัญจิต(แขกรับ
เชิญคือ คุณขวัญจิต ศรีประจันต์)

หลังจากที่ทำการเลือกตอนที่ผลิตได้แล้ว ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในส่วนต่างๆ
โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1. การติดต่อแขกรับเชิญ 2. การติดต่อสถานที่ถ่ายทำ และ 3. การ
จัดเตรียมพิธีกร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยทำการค้นคว้าประวัติของแขกรับเชิญ พร้อมทั้งหาที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรืออีเมลเพื่อ
ทำการติดต่อกับแขกรับเชิญ ซึ่งผู้วิจัยมีโอกาสติดต่อกับแขกรับเชิญได้โดยตรงทั้งสองตอน เมื่อ
ติดต่อแขกรับเชิญได้ก็จะนัดหมายเรื่องสถานที่

โดยได้แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ 1. สถานที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ
และ 2.สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์และประกอบกรสัมภาษณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดเอาสถานที่

สัมภาษณ์แขกรับเชิญเป็นหลัก จากนั้นจึงค่อยหาสถานที่ที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ ก่อนถ่ายทำผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจพื้นที่ที่ใช้ในการถ่ายทำ พร้อมทั้งติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อขออนุญาตและทำการนัดหมายวันที่จะถ่ายทำรายการ

สำหรับการจัดเตรียมพิธีกร ได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1. การแต่งกาย และ 2. เนื้อหาและบท ในส่วนของการแต่งกาย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงกาลเทศะเป็นสำคัญ เนื่องจากพิธีกรต้องสัมภาษณ์แขกรับเชิญซึ่งเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นเสื้อผ้าจึงต้องมีความเรียบร้อย แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีความคล่องแคล่วเพราะต้องเดินทางไปยังสถานที่ที่น่าสนใจและทำกิจกรรมต่างๆ สำหรับในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาและบท มีการจัดเตรียมข้อมูลประวัติของแขกรับเชิญ คำถามในการสัมภาษณ์ และข้อมูลสถานที่ที่น่าสนใจ

กระบวนการผลิตรายการ

จากบทรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งหมด 12 ตอน ได้ทำการคัดเลือกเหลือเพียง 2 ตอน สำหรับการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ ทั้งนี้ในแต่ละตอนมีแขกรับเชิญต่อไปนี้

1. รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนครูเล็ก มีแขกรับเชิญคือ คุณภัทราวดี มีชูธน ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ต่อไปจะเรียกว่า “ตอนครูเล็ก”
2. รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนแม่ขวัญจิต มีแขกรับเชิญคือ คุณขวัญจิต ศรีประจันต์ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ต่อไปจะเรียกว่า “ตอนแม่ขวัญจิต”

ก่อนดำเนินการถ่ายทำรายการผู้วิจัยได้อธิบายถึงภาพรวมของรายการ อันได้แก่ แนวคิด วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบ วิธีการนำเสนอรายการ และเนื้อหาสาระของรายการ ซึ่งระหว่างการอธิบายได้เปิดโอกาสให้ทีมงานได้ซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติและสร้างความเข้าใจให้เป็นไปแนวทางเดียวกัน

ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ร่วมงานกับทีมงานที่อยู่ในส่วนลงภาคสนาม ซึ่งได้แก่ ผู้กำกับรายการ 1 ตำแหน่ง ช่างภาพ 2 ตำแหน่ง และผู้ช่วย 1 ตำแหน่ง โดยรวมแล้วการถ่ายทำรายการ

ของทั้ง 2 ตอนไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก โดยทั้งสองตอนได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วงของการถ่ายทำคือ

1. การถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ
2. การถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ
3. การถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจ

โดยส่วนใหญ่แล้วผู้วิจัยจะทำการเก็บภาพการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการไว้ส่วนหนึ่งก่อนที่จะทางทีมงานในส่วนที่ลงพื้นที่ที่จะเดินทางมาสมทบเพื่อถ่ายทำรายการ ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วสำหรับการถ่ายทำ เพราะการถ่ายทำรายการมีข้อจำกัดเรื่องของเวลาและงบประมาณ สำหรับความแตกต่างในขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งสองตอนนั้นอยู่ที่รายละเอียดของการถ่ายทำ เช่น การถ่ายทำในตอนครูเล็ก มีการสัมภาษณ์เพื่อนร่วมงานและลูกศิษย์ของแขกรับเชิญ ส่วนในตอนแม่ขวัญจิต มีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสถานที่ในช่วงนำเสนอสถานที่ที่น่าสนใจ ซึ่งในบางครั้งการถ่ายทำนั้นอาจเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการผลิตรายการ โดยที่ไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าก็เป็นไปได้ แต่อย่างไรก็ตามการถ่ายทำย่อมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการผลิตรายการ และมีความสอดคล้องแนวความคิดของรายการดังที่กล่าวมาแล้วในขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production)

ขั้นที่ 3 หลังการผลิตรายการโทรทัศน์ (Post-Production) และประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

หลังจากที่ถ่ายทำรายการโดยทำงานร่วมกับทีมงานในส่วนที่ลงภาคสนามแล้ว สำหรับการติดต่อรายการผู้วิจัยได้ทำงานร่วมกับทีมงานในส่วนที่ไม่ได้ลงภาคสนาม ซึ่งได้แก่ ติดต่อ 1 ตำแหน่ง และ กราฟฟิก 1 ตำแหน่ง ทั้งนี้การติดต่อเป็นไปเพื่อการจัดลำดับการนำเสนอรายการตามบทรายการโทรทัศน์ที่ได้เขียนไว้ อาจมีการใช้เทคนิคในการติดต่อและผสมเสียงเพื่อให้รายการมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินงานนี้ได้ทำควบคู่ไปกับการตรวจสอบรายการโทรทัศน์เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ ทั้งนี้ได้แบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ 1.ด้านกราฟฟิก และ 2.ด้านติดต่อ ซึ่งในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านกราฟฟิกประกอบไปด้วย ไตเติลรายการ โลโก้รายการ และกราฟฟิกแผนที่ ทั้งนี้งานด้านกราฟฟิกล้วนแล้วแต่แสดงถึงเอกลักษณ์ของรายการ ความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นไปตามแนวคิดของรายการ และทำหน้าที่ในการรองรับกับวัตถุประสงค์ของรายการได้เป็นอย่างดี

2. ด้านติดต่อและผสมเสียง ประกอบด้วย การแบ่งช่วงของรายการ การนำเนื้อหาหมาเรียงร้อยกันในแต่ละช่วง และดนตรีประกอบในรายการ ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วดึงดูดใจคนดู ให้สามารถดูรายการต่อไปได้ ทั้งยังบ่งบอกถึงสไตล์ของรายการ ดังนั้นการทำงานในส่วนนี้จึงมีความสำคัญไม่น้อย

ดังนั้นงานด้านกราฟฟิกและด้านติดต่อ มีส่วนช่วยให้ผู้ชมรู้สึกเพลิดเพลิน สนุกสนาน อยากรับชมรายการต่อไป ทั้งยังมีส่วนช่วยทำให้การอธิบายเนื้อหาให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ผู้ผลิตต้องการอธิบายมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ปัญหานำวิจัยข้อที่2 ทศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

- **ทศนคติของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร**

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเล็ก พบว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) ผู้สูงอายุเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตัวเอง เมื่อได้ชมรายการ (2) ผู้สูงอายุรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะรับชมรายการ และ(3)ผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตเมื่อได้ชมรายการ

ส่วนระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนแม่ขวัญจิต พบว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) ผู้สูงอายุรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะรับชมรายการ (2) ผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตเมื่อได้ชมรายการ และ(3) ผู้สูงอายุเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ

จากข้อมูลทางสถิติพบว่าถึงแม้ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ของผู้ตอบแบบสอบถามรายการโทรทัศน์ตอนครูเล็ก และ ตอนแม่ขวัญจิต อยู่ในเกณฑ์ดี ที่สุด แต่มีข้อที่น่าสังเกต 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมในตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต มีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยทัศนคติในด้านอื่นๆ โดยในตอนครูเล็ก มีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต ซึ่งเมื่อพิจารณาพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ ตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต มีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านอื่นๆ เช่นเดียวกัน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญอาจมีผลต่อทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชม ซึ่งผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นว่าช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอนครูเล็ก ได้ให้คำแนะนำที่ชัดเจนกับผู้สูงอายุมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต

อย่างไรก็ตามมีผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ รศ.ดร.วิเชียร ตันตระกูล ประธานกรรมการบริหารชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร คุณชยาพร โสมะวิวัฒน์ นักกายภาพบำบัด และคุณปรตถกร จิพิมาย นักวิชาการโภชนาการปฏิบัติการ ได้แสดงทัศนะไปในแนวทางที่มีความสอดคล้องกันว่าเนื้อหารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ โดยในทุกๆ ช่วงจะมีการให้ข้อมูลความรู้กับผู้สูงอายุอยู่โดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นช่วงการสัมภาษณ์หรือช่วงท่องเที่ยวก็แล้วแต่

2. ค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตัวท่านเองของผู้ชมในตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต มีความแตกต่างกัน รองลงมาจากความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมในตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิตเพียงเล็กน้อย โดยในตอนครูเล็กมีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต

ทั้งนี้จากเสวนาแบบไม่เป็นทางการพบว่าผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญส่งผลต่อการเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของผู้ชม

เนื่องจากในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญได้บอกเล่าประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ชม จึงมีส่วนทำให้ผู้ชมเกิดแรงบันดาลใจขึ้นได้ แต่สาเหตุความแตกต่างของค่าเฉลี่ยนั้น อาจเป็นเพราะการอธิบาย และความชัดเจนในการพูดถึงประสบการณ์นั้นๆ ในแต่ละตอนมีความแตกต่างกัน

สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” สามารถสร้างแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของผู้ชมได้ เนื่องจากผู้ชมเห็นแขกรับเชิญเป็นตัวอย่างด้วยเช่นเดียวกัน

3. ค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้ชมเท่ากันทั้งในตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต มีดังต่อไปนี้

- การมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต
- การเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “รายการรุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนสามารถสร้างทัศนคติผู้ชมรายการให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้รับชมรายการทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ มีความเห็นต่อการที่รายการสามารถสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต

อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ได้แสดงทัศนะต่อการเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อผู้ชมสูงวัยได้ชมรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” นั้นเกิดจากการเห็นตัวอย่างจากแขกรับเชิญ และการนำเสนอของรายการในช่วงอื่นที่ช่วงส่งเสริมให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกในทางบวกต่อตนเอง

4. ค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอตอนครูเล็ก อยู่ในลำดับสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น ส่วนค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอตอนแม่ขวัญจิต อยู่ในลำดับรองสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น

ทั้งนี้ผู้ชมได้แสดงทัศนะถึงเหตุผลที่ผู้ชมไม่อยากทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่รายการนำเสนอว่าเป็นเพราะผู้ชมไม่มีความถนัด รวมถึงผู้ชมเห็นว่าตนอาจจะทำไม่สำเร็จหรือทำได้ไม่ดี จึงทำให้ไม่อยากทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่รายการนำเสนอ แต่อย่างไรก็ตามผู้ชมมีความรู้สึกต่อการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ในทางบวก และเห็นว่าจะนำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่แขกรับเชิญไปปรับ

ใช้ตามความถนัดหรือเมื่อตนเองมีโอกาส โดยในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงวัยเห็นว่า กิจกรรมเชิงสุนทรีย์จะมีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุสามารถสร้างเสริมสุขภาวะในผู้สูงอายุได้ ดังนั้นหากมีการผลิตรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนต่อไปอาจเพิ่มความหลากหลายในกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ เพื่อให้เป็นทางเลือกให้กับผู้สูงอายุที่มีความถนัดแตกต่างกันออกไป

- **ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร**

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านองค์ประกอบต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเล็ก พบว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ และ(3) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว สำหรับ

ส่วนระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนแม่ขวัญจิต พบว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว และ(3) ด้านภาพ

เมื่อพิจารณาข้อมูลทางสถิติความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ประกอบกับข้อมูลจากแบบสอบถามที่ให้ผู้ชมเป็นผู้ตอบ การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีข้อที่นำสังเกต 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความพึงพอใจในด้านภาพ เสียง และการตัดต่อ

1.1 **ความพึงพอใจในด้านเสียง** พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็ก มีความแตกต่างกับตอนแม่ขวัญจิต มากกว่าความพึงพอใจในด้านอื่นๆ โดยที่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็กน้อยกว่าตอนแม่ขวัญจิต นอกจากนี้การแสดงความคิดของผู้ชมในแบบสอบถาม หัวข้อ ท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง ในตอนครูเล็ก พบว่ามีผู้ชมพูดถึงปัญหาเรื่องเสียง ดังต่อไปนี้

- ควรปรับปรุงเรื่องเสียง หากชัดเจนกว่านี้จะดีมาก
- บางช่วงเสียงเบาไม่ค่อยได้ยิน
- ปรับปรุงเรื่องเสียงเพียงอย่างเดียว ด้านอื่นๆดีแล้ว

ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าอาจเนื่องมาจากระบวนการผลิตที่มีปัญหาในความไม่พร้อมของอุปกรณ์ในการอัดเสียง แต่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านเสียงในตอนแม่ขวัญจิต รวมถึงบรรยากาศในช่วงเวลาการเปิดรายการโทรทัศน์ดังกล่าวให้กลุ่มผู้ชมจำนวนหนึ่งในตอนครูเล็ก เป็นบรรยากาศของการพบปะสร้างสรรค์ของกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ดังนั้นจึงมีการพูดคุยในเรื่องต่างๆระหว่างการรับชม จึงทำให้เสียงจากรายการอาจได้ยินไม่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการปรับปรุงอุปกรณ์การบันทึกเสียง ความพึงพอใจในด้านเสียงก็เพิ่มขึ้นในตอนแม่ขวัญจิต

1.2 ความพึงพอใจในด้านภาพ พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านภาพในรายการตอนครูเล็ก มากกว่าตอนแม่ขวัญจิต เพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยจากคำตอบในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุด และเพราะอะไร มีผู้ชมบางส่วนทั้งในแบบสอบถามตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต ตอบว่าชอบภาพ โดยให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือ ภาพในรายการมีความสวยงาม ทั้งภาพในสถานที่ที่ท่องเที่ยว และตอนสัมภาษณ์ ทั้งนี้ในการสนทนาแบบไม่เป็นทางการมีผู้ชมที่แสดงความคิดเห็นเรื่องของภาพว่ามีผลทำให้อยากไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่รายการนำเสนอ และภาพสวยทำให้ผู้ชมอยากติดตามรายการอย่างต่อเนื่อง

1.3 ความพึงพอใจในด้านติดต่อ พบว่าแม้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านติดต่อในรายการตอนแม่ขวัญจิต มากกว่าตอนครูเล็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ทางด้านการผลิตของรายการทั้งสองตอนนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมากโดยเฉพาะช่วงท่องเที่ยวที่ตอนแม่ขวัญจิต มีเนื้อหาและกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าตอนครูเล็ก ทั้งในส่วนของการสัมภาษณ์ก็มีภาพประกอบการบรรยายมากกว่าตอนครูเล็ก ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าการติดต่อรายการทำได้กระชับมากกว่า แต่จากการพิจารณาข้อมูลทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจทั้งสองตอนนั้นไม่ได้แตกต่างกันมากนัก

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์มีแนวคิดที่สอดคล้องกันในด้านภาพว่า รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนนั้นมีภาพที่สวยงาม ซึ่งในขั้นตอนการผลิตสามารถทำได้ โดยคุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล และคุณมาลินี นุชประยูร ผู้เชี่ยวชาญและผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ได้แสดงทัศนะว่าความสวยงามของภาพในรายการจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับผู้ชม โดยเฉพาะในช่วงเนื้อหาการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามคุณวิชุดา เรืองนุภาพขจร ได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมว่าภาพประกอบของรายการในช่วงการสัมภาษณ์ในตอนครูเล็ก ยังมีจำนวนที่น้อยไป และจังหวะเวลาในการใส่ภาพประกอบระหว่างการสัมภาษณ์ยังช้าเกินไป

สำหรับด้านการติดต่อและเสียง ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้แสดงทัศนะดังนี้ คุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล และคุณมาลินี นุชประยูร ได้ให้ความเห็นว่าการติดต่อโดยรวมสามารถทำได้ดี ส่วนเรื่องคุณภาพของเสียงคิดว่าสามารถปรับปรุงได้ในตอนแม่ขวัญจิต น่าจะเป็นเพราะอุปกรณ์ในการอัดเสียงและการติดต่อเพื่อปรับระดับเสียงมากกว่า ทั้งนี้คุณวิชุดา เรืองนุภาพขจร ได้แสดงความคิดเห็นว่าการติดต่อยังรู้สึกช้าเกินไป ไม่ค่อยกระชับ อาจจะต้องตัดเนื้อหาบางส่วนออก เพื่อให้รายการมีความกระชับมากขึ้น ซึ่งคุณสมเกียรติ พิทักษ์กุลก็มีความคิดเช่นเดียวกัน

2. ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของผู้ชมในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอนครูเล็กมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต แม้ว่าจะมีความแตกต่างไม่มากนัก แต่มีข้อที่น่าสังเกตในแบบสอบถามตอนครูเล็ก พบว่าคำตอบส่วนใหญ่ในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุด และเพราะอะไร คือ ชอบช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญมากที่สุด ทั้งนี้ผู้ชมได้ให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือมีประโยชน์ ได้รับความรู้ สามารถนำไปปฏิบัติตามได้ โดยในตอนแม่ขวัญจิต ผู้ชมมีความชื่นชอบด้านความสามารถของแขกรับเชิญ และชอบในความสนุกสนาน แต่ประโยชน์ในการนำไปใช้อาจมีน้อยกว่ารายการตอนครูเล็ก

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ได้ให้คำแนะนำในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญควรมีการติดต่อให้ความกระชับ อาจแสดงหรือทำกิจกรรมของแขกรับเชิญที่แนะนำภายในรายการด้วย ควรมีการเจาะลึกคำถามบางคำถาม หรือสรุปประเด็นในแต่ละช่วงที่สำคัญของการสัมภาษณ์

3. ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวตอนแม่ขวัญจิตมากกว่าตอนครูเล็ก โดยที่ความพึงพอใจรายการทั้ง 2 ตอนนั้นมีความแตกต่างกันไม่มากนัก ทั้งนี้ในกระบวนการผลิตรายการด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบในช่วงท่องเที่ยวคือ พยายามใช้การลงเสียงบรรยายภาพประกอบให้น้อยลง และเพิ่มการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ในสถานที่ อีกทั้งยังให้พิธีกรทำกิจกรรมต่างๆ ในช่วงนี้มากขึ้น เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับช่วงท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

แม้ว่าเมื่อพิจารณาจากค่าสถิติจะพบว่าความพึงพอใจในด้านดังกล่าวจะมีความแตกต่างระหว่างตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตามคำตอบในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุด และเพราะอะไร พบว่ามีผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวเป็นจำนวนไม่น้อยทั้งตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิต โดยในตอนครูเล็ก ผู้ชมได้แสดงความพึงพอใจในด้านดังกล่าว ถึงความรู้สึกที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน นอกจากนี้ผู้ชมยังชื่นชอบข้อมูลความรู้ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและวิธีการนำเสนอการเดินทางที่ชัดเจนอีกด้วย

สำหรับรายการในตอนแม่ขวัญจิต พบว่ามีผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากมีความสนุกสนาน สถานที่มีความหลากหลาย และมีกิจกรรมมากมาย ทำให้ผู้ชมดูแล้วก็อยากไปท่องเที่ยวตามสถานที่ที่รายการนำเสนอ พร้อมทั้งให้เหตุผลว่าเนื่องจากสถานที่ที่รายการนำเสนอมีความน่าสนใจ ตรงกับความชอบของผู้ชม อีกทั้งภาพแผนที่ทำให้ผู้ชมเห็นว่ามีการเดินทางที่สะดวก ผู้ชมสามารถเดินทางไปได้จริง นอกจากนี้ผู้ชมบางท่านยังได้ให้คำแนะนำว่าอยากทราบข้อมูลที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเพิ่มเติมอีกด้วย

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ได้ให้คำแนะนำในช่วงท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจในช่วงดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เช่น เพิ่มเนื้อหาเจาะลึกในช่วงท่องเที่ยว พาแขกรับเชิญไปเที่ยวด้วย หรือเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวกับแขกรับเชิญให้มากขึ้น และแนะนำให้พิธีกรเป็นพุดอธิบายหรือเป็นผู้ทำกิจกรรมนั้นๆ แทนการลงเสียงบรรยาย เป็นต้น เพื่อให้รายการมีความ

น่าสนใจมากยิ่งขึ้น และสร้างจุดเด่นรวมถึงเอกลักษณ์ให้ผู้ชมสามารถจดจำภาพของรายการได้เป็นอย่างดี

4. ความพึงพอใจในด้านพิธีกร

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านพิธีกรของรายการทั้งสองตอน เป็นค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านต่างๆในตอนเดียวกัน ทั้งนี้จากคำตอบของแบบสอบถามในหัวข้อที่ว่าท่านคิดว่รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความแตกต่างจากรายการอื่นๆที่ท่านเคยรับชมหรือไม่ อย่างไร และท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” เพราะอะไร พบว่ามีผู้ชมแสดงความคิดเห็นที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในด้านพิธีกรไปในแนวทางที่สอดคล้องกันคือ มีความแตกต่างที่พิธีกร หรือชอบพิธีกร เพราะพูดภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากปัญหานำวิจัย คือ (1) กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร (2) ทักษะและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร จึงได้แบ่งประเด็นการอภิปรายผลออกเป็น 2 ประเด็น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับปัญหานำวิจัยข้างต้น โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ

แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1.1 ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production)

1.2 ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production)

1.3 ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์ (Post-Production) และการประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ (Evaluation of Production) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production)

การสร้างสรรครายการโทรทัศน์ มีหลักการในการพิจารณาและข้อควรคำนึง ดังต่อไปนี้ 1. กลุ่มเป้าหมาย 2. แก่นในการนำเสนอ 3. วิธีการนำเสนอ (วัชร วรรณวิจิตร, 2548) ซึ่งจากการดำเนินงานการวิจัย ผู้วิจัยได้ยึดแนวทาง 3 ประการข้างต้นมาใช้ในการประกอบการดำเนินการอยู่เสมอ โดยก่อนออกแบบการวิจัยผู้วิจัยทำการศึกษากลุ่มเป้าหมายซึ่งคือผู้สูงอายุถึงความต้องการ และพฤติกรรมในการรับชมรายการโทรทัศน์ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบรูปแบบและวิธีการนำเสนอในรายการโทรทัศน์ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากรายการที่ต้องการทำการผลิตนั้นได้ยึดหลักของการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นรูปแบบและวิธีการนำเสนอจึงต้องสอดคล้องกับแก่นในการนำเสนอ

สำหรับในการเขียนบท วัชร วรรณวิจิตร (2548) ได้แบ่งแนวทางในการเขียนบทรายการโทรทัศน์ ดังต่อไปนี้ 1. ศึกษาโครงสร้างรายการให้เข้าใจ 2. หาแก่นของเนื้อหารายการ 3. ทำความรู้จักผู้ร่วมรายการทุกคน 4. ภาษา โดยในการเขียนบทมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การถ่ายทำรายการเป็นไปอย่างราบรื่น ดังนั้นเมื่อได้แนวทางในการผลิตรายการที่ชัดเจนแล้ว การเขียนบทยังต้องยึดแก่นของรายการซึ่งคือการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะให้กับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในรายการ

โดยการศึกษาประวัติ ผลงาน และการทำงานในปัจจุบันของแขกรับเชิญมีความสำคัญยิ่งในการทำรายการโทรทัศน์ เนื่องจากรายการที่ได้ผลิตเน้นการสัมภาษณ์แขกรับเชิญเป็นหลัก ดังนั้นหากบทสัมภาษณ์ไม่ยึดแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรายการเป็นหลัก ก็อาจทำให้ผู้ชมรู้สึกสับสนในสิ่งที่รายการต้องการนำเสนอก็เป็นได้

สำหรับภาษานั้นมีส่วนสำคัญ โดยเฉพาะรายการสำหรับผู้สูงอายุ เพราะจากผลการวิจัยจึงทำให้ทราบว่าผู้ชมที่สูงอายุให้ความสนใจในภาษาที่ใช้ในรายการเป็นอย่างมาก โดยผู้ชมส่วนใหญ่กล่าวชื่นชมการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจน และเสนอแนะว่าในปัจจุบันการใช้ภาษาที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ซึ่งนั้นก็แสดงให้เห็นว่าผู้ชมนิยมชมชอบการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุจึงควรให้ความสนใจการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องในรายการ

1.2 ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production)

การดำเนินการในขั้นนี้ เป็นขั้นตอนของการถ่ายทำรายการทั้งการบันทึกภาพประกอบการบรรยายในรายการ บันทึกบทสัมภาษณ์ของที่แขกรับเชิญ และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในรายการ และบันทึกภาพสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

ซึ่งทั้งหมดนั้นได้อยู่ภายใต้แนวคิดของรายการที่จะนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญของแขกรับเชิญ เพราะเป็นตัวแทนในการเชื่อมโยงกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ให้ผู้ชมที่ได้รับชมรายการเกิดความสนใจและอยากจะทำตามเพื่อส่งเสริมสุขภาพ

ทั้งนี้จึงได้มีความสอดคล้องกับSimonson (1999) (อ้างถึงใน พรพิสุทธิ์ ศรีธรรณท์, 2552) ที่ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการพิจารณาบุคคลเพื่อนำมาเสนอในรายการโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. ความแปลกมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (singularity)
2. ความพิเศษ (specialness)
3. ความน่าเชื่อถือ (credibility)
4. ความเป็นที่นิยม (popularity)

แขกรับเชิญทั้งสองตอนซึ่งได้แก่ คุณภักทราวดี มีชูธน และคุณขวัญจิต ศรีประจันต์ มีคุณสมบัติดังที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นอย่างชัดเจนคือบุคคลทั้งสองเป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งในเรื่องที่เห็นได้ชัดอย่างบุคลิกลักษณะ และมีการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์ความสามารถของทั้งสองนั้นก็ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความน่าเชื่อถือในเรื่องที่บอกเล่าให้กับผู้ชม เพราะเป็นบุคคลวัยเดียวกัน ทั้งนี้บุคคลทั้งสองท่านยังเป็นบุคคลที่ได้รับความนิยมอย่างไม่เสื่อมคลายในแวดวงศิลปะการแสดงไทยอีกด้วย

สำหรับการดำเนินการถ่ายทำรายการโทรทัศน์พบว่า การวางแผนในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ที่ดี สามารถส่งผลให้การดำเนินการถ่ายทำเป็นไปอย่างราบรื่นและทำให้ได้ผลงานบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงสามารถแก้ปัญหาที่พอจะคาดเดาว่าอาจเกิดขึ้นได้อีกด้วย เช่น ปัญหาเรื่องจำกัดของเวลาในการถ่ายทำ โดยเฉพาะการถ่ายทำในสถานที่ที่ต้องใช้เวลาในการเดินทาง หากมี

การวางแผนการดำเนินการถ่ายทำ โดยการเดินทางไปสถานที่จริงก่อนการถ่ายทำ และออกแบบตารางเวลาการทำงานอย่างชัดเจนก็จะสามารถทำให้การทำดำเนินเป็นไปอย่างไม่ติดขัดมากนัก รวมไปถึงการตรวจความพร้อมของอุปกรณ์อย่างละเอียดก่อนการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ก็เป็นสิ่งสำคัญ ที่ไม่ควรมองข้ามอีกเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทำสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แต่การเตรียมความพร้อมอย่างดีที่สุด จะช่วยลดปัญหาและอุปสรรคลงได้

1.3 ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Post-Production) และการประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

ต่อเนื่องจากขั้นตอนในการผลิต อันได้แก่การดำเนินงานด้านการถ่ายทำ เข้าสู่ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคกราฟฟิก ตัดต่อ และลงเสียง เพื่อให้ได้เนื้อหาของรายการที่ต้องการนำเสนอออกมาได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

สำหรับทำงานในขั้นตอนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากแม้จะมีการถ่ายทำที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรายการ แต่การดำเนินงานในขั้นตอนหลังการผลิตรายการโทรทัศน์เกิดการผิดพลาด หรือดำเนินงานไปในทิศทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ ก็อาจทำให้รายการถูกผู้ชมประเมินรายการโทรทัศน์ในแง่ลบก็เป็นไปได้

ดังนั้นผู้ผลิตรายการไม่ควรละเลย ทั้งยังต้องตรวจสอบควบคุมให้ทั้งรูปแบบและเนื้อหาเป็นไปตามที่ได้กำหนดแนวคิดรายการ โดยในขั้นตอนนี้สามารถตัดตอนรายการในส่วนที่ไม่สำคัญออกไป และสามารถเน้นย้ำเนื้อหาที่สำคัญได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าขั้นตอนนี้ส่งผลอย่างมากต่อการนำเสนอรายการ

2. ทักษะ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ทักษะของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

2.2 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” พบว่าถึงแม้ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ของผู้ตอบแบบสอบถามรายการโทรทัศน์ตอนครูเล็ก และ ตอนแม่ขวัญจิต อยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุด แต่มีข้อที่น่าสังเกต 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

2.1.1 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิต มีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยทัศนคติในด้านอื่นๆ โดยในตอนครูเล็กมีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต ซึ่งเมื่อพิจารณาพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิต มีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านอื่นๆ เช่นเดียวกัน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญอาจมีผลต่อทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชม ซึ่งผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นว่าช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอน 1 ได้ให้คำแนะนำที่ชัดเจนกับผู้สูงอายุมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต

อย่างไรก็ตามมีผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ รศ.ดร.วิเชียร ตันตระเสนีย์ ประธานกรรมการบริหารชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร คุณชยาพร โสมะวิวัฒน์ นักกายภาพบำบัด และคุณปรตถกร จิพิมาย นักวิชาการโภชนาการปฏิบัติการ ได้แสดงทัศนะไปในสอดคล้องกันว่าเนื้อหารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความเหมาะสมต่อวัยผู้สูงอายุ โดยในทุกๆ ช่วงจะมีการให้ข้อมูลความรู้กับผู้สูงอายุอยู่โดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นช่วงการสัมภาษณ์หรือช่วงท่องเที่ยว

2.1.2 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตัวท่านเองของผู้ชมในตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต มีความแตกต่างกัน รองลงมาจากความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหา รายการต่อช่วงวัยของผู้ชมในตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต เพียงเล็กน้อย โดยในตอนครูเล็ก มีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงที่อยู่ในวัยเดียวกันมีอิทธิพลต่อการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชมได้ แต่หากต้องการให้การสัมภาษณ์ของแขกรับเชิญสร้างแรงบันดาลใจ ควรคำนึงความชัดเจนในการอธิบาย เนื้อหาในการพูดคุยต้องเพียงพอที่จะเน้นย้ำความสำคัญในเรื่องที่จะสร้างแรงบันดาลใจ

2.1.3 ค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้ชมเท่ากันทั้งในตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต มีดังต่อไปนี้

- การมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต
- การเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “รายการรุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนสามารถสร้างทัศนคติผู้ชมรายการให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้รับชมรายการ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ มีความเห็นต่อการที่รายการสามารถสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต

อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ได้แสดงทัศนะต่อการเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อผู้ชมสูงวัยได้ชมรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” นั้นเกิดจากการเห็นตัวอย่างจากแขกรับเชิญ และการนำเสนอของรายการในช่วงอื่นที่ช่วงส่งเสริมให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกในทางบวกต่อตนเอง

2.1.4 ค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอในตอนครูเล็ก อยู่ในลำดับสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น ส่วนค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอในตอนแม่ขวัญจิต อยู่ในลำดับรองสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น

แต่อย่างไรก็ตามผู้ชมมีความรู้สึกต่อการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ในทางบวก และเห็นว่าจะนำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่เขารับเชิญไปปรับใช้ตามความถนัด หรือเมื่อตนเองมีโอกาสนั้นเหมือนกันผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงวัยเห็นว่ากิจกรรมเชิงสุนทรีย์มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุสามารถสร้างเสริมสุขภาวะในผู้สูงอายุได้ ดังนั้นหากมีการผลิตรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนต่อไป อาจเพิ่มความหลากหลายในกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ เพื่อให้เป็นทางเลือกให้กับผู้สูงอายุที่มีความถนัดแตกต่างกันออกไป

2.2 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเล็ก พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์เขารับเชิญ และ(3) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวสำหรับ

ส่วนระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนแม่ขวัญจิต พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว และ(3) ด้านภาพ

เมื่อพิจารณาข้อมูลทางสถิติความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ประกอบกับข้อมูลจากแบบสอบถามที่ให้ผู้ชมเป็นผู้ตอบ, การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีข้อที่น่าสนใจ 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.2.1 ความพึงพอใจในด้านภาพ เสียง และการติดต่อ

ความพึงพอใจในด้านเสียง พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็ก มีความแตกต่างกับตอนที่2 มากกว่าความพึงพอใจในด้านอื่นๆ โดยที่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็กน้อยกว่าตอนแม่ขวัญจิต นอกจากนี้การแสดงความคิดของผู้ชมในแบบสอบถามหัวข้อ ท่านคิด

ว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง ในตอนครูเล็ก พบว่ามีผู้ชมพูดถึงปัญหาเรื่องเสียง ดังต่อไปนี้

- ควรปรับปรุงเรื่องเสียง หากชัดเจนกว่านี้จะดีมาก
- บางช่วงเสียงเบาไม่ค่อยได้ยิน
- ปรับปรุงเรื่องเสียงเพียงอย่างเดียว ด้านอื่นๆดีแล้ว

ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าอาจจะเนื่องมาจากระบบการผลิตที่มีปัญหาในความไม่พร้อมของอุปกรณ์ในการอัดเสียง แต่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านเสียงในตอนแม่ขวัญจิต รวมถึงบรรยากาศในช่วงเวลาการเปิดรายการโทรทัศน์ดังกล่าวให้กลุ่มผู้ชมจำนวนหนึ่งในตอนครูเล็ก เป็นบรรยากาศของการพบปะสังสรรค์ของกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ดังนั้นจึงมีการพูดคุยในเรื่องต่างๆระหว่างการรับชม จึงทำให้เสียงจากรายการอาจได้ยินไม่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการปรับปรุงอุปกรณ์การบันทึกเสียง ความพึงพอใจในด้านเสียงก็เพิ่มขึ้นในตอนแม่ขวัญจิต

สำหรับความพึงพอใจในด้านภาพ พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านภาพในรายการตอนครูเล็ก มากกว่าตอนแม่ขวัญจิต เพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยจากคำตอบในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุด และเพราะอะไร มีผู้ชมบางส่วนทั้งในแบบสอบถามที่ 1 และ 2 ตอบว่าชอบภาพ โดยให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือ ภาพในรายการมีความสวยงาม ทั้งภาพในสถานที่ที่ท่องเที่ยว และตอนสัมภาษณ์ ทั้งนี้ในการสแกนแบบไม่เป็นการมีผู้ชมที่แสดงความคิดเห็นเรื่องของภาพว่ามีผลทำให้อยากไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่รายการนำเสนอ และภาพสวยทำให้ผู้ชมอยากติดตามรายการอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์มีแนวคิดที่สอดคล้องกันในด้านภาพว่า รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนนั้นมีภาพที่สวยงาม ซึ่งในขั้นตอนการผลิตสามารถทำได้ ความสวยงามของภาพในรายการจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับผู้ชม โดยเฉพาะในช่วงเนื้อหาการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์บางท่านได้แสดงทัศนะ

เพิ่มเติมว่าภาพประกอบของรายการในช่วงการสัมภาษณ์ในตอนครูเล็ก ยังมีจำนวนที่น้อยไป และจังหวะเวลาในการใส่ภาพประกอบระหว่างการสัมภาษณ์ยังช้าเกินไป

ความพึงพอใจในด้านติดต่อ พบว่าแม้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านติดต่อในรายการตอนแม่ขวัญจิต มากกว่าตอนครูเล็ก เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ทางด้านการผลิตของรายการทั้งสองตอนนั้น มีความแตกต่างค่อนข้างมากโดยเฉพาะช่วงท่องเที่ยวที่ตอนแม่ขวัญจิต มีเนื้อหาและกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าตอนครูเล็ก ทั้งในส่วนของ การสัมภาษณ์ก็มีภาพประกอบการบรรยายมากกว่าตอนครูเล็ก ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าการติดต่อรายการทำได้ กระชับมากกว่า แต่จากการพิจารณาข้อมูลทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจทั้งสองตอนนั้น ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้ให้ความเห็นว่าการติดต่อโดยรวมสามารถทำได้ดี ส่วนเรื่องคุณภาพของเสียงคิดว่าสามารถปรับปรุงได้ในตอนแม่ขวัญจิต น่าจะเป็นเพราะอุปกรณ์ในการอัดเสียงและการติดต่อเพื่อปรับระดับเสียงมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามในบางช่วงรู้สึกว่าการติดต่อช้าจนเกินไป ไม่ค่อยกระชับ อาจจะต้องตัดเนื้อหาบางส่วนออก เพื่อให้รายการมีความกระชับมากขึ้น ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แซ่บแซ่บ

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของผู้ชมในช่วงการสัมภาษณ์แซ่บแซ่บตอนครูเล็ก มากกว่าตอนแม่ขวัญจิต แม้ว่าจะมีความแตกต่างไม่มากนัก แต่มีข้อที่น่าสังเกตในแบบสอบถามทั้งตอนครูเล็ก พบว่าคำตอบส่วนใหญ่ในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุด และเพราะอะไร คือ ชอบช่วงการสัมภาษณ์แซ่บแซ่บมากที่สุด ทั้งนี้ผู้ชมได้ให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือมีประโยชน์ ได้รับความรู้ สามารถนำไปปฏิบัติตามได้ โดยในตอนแม่ขวัญจิต ผู้ชมมีความชื่นชอบด้านความสามารถของแซ่บแซ่บ และชอบในความสนุกสนาน แต่ประโยชน์ในการนำไปใช้อาจมีน้อยกว่ารายการตอนครูเล็ก

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ได้ให้คำแนะนำในช่วงการสัมภาษณ์แซ่บแซ่บควรมีการติดต่อที่ให้ความกระชับ อาจแสดงหรือทำกิจกรรมของแซ่บแซ่บที่แนะนำภายในรายการด้วย ควรมีการเจาะลึกคำถามบางคำถาม หรือสรุปประเด็นในแต่ละช่วงที่สำคัญของการสัมภาษณ์

2.2.2 ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว

จากข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการวิจัยที่ 1 ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production) ผู้ชมที่สูงอายุต้องการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ด้านท่องเที่ยวรองลงมาจากด้านสุขภาพ อนามัยมากที่สุด โดยผู้สูงอายุเพศชายต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัย แปลกใหม่ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อการผ่อนคลายในการรับชม แต่สำหรับผู้สูงอายุเพศหญิง ต้องการให้รายการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถไปท่องเที่ยวได้จริง และมีราคาไม่แพง อีกทั้งยังต้องการให้รายการนำเสนอแผนที่การเดินทางอย่างชัดเจน เนื่องจากมีความต้องการในการเดินทางไปยังสถานที่ที่รายการนำเสนอ

โดยข้อมูลจากกระบวนการก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production) ในช่วงท่องเที่ยว คือการเลือกสถานที่ที่จะนำเสนอในรายการโดยสถานที่ที่เลือกนั้นผู้สูงอายุต้องสามารถเดินทางไปได้ เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน และมีเอกลักษณ์แตกต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป โดยนอกจากนี้ยังได้เน้นย้ำให้เห็นถึงความสะดวกในการเดินทางโดยการแสดงแผนที่การเดินทางอย่างชัดเจน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้ชมรู้สึกพึงพอใจ

เมื่อพิจารณาจากค่าสถิติพบว่าความพึงพอใจในด้านดังกล่าวมีความแตกต่างระหว่างตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต ไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตามคำตอบในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุด และเพราะอะไร นั้น มีผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวเป็นจำนวนไม่น้อยทั้งตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต โดยในตอนครูเล็ก ผู้ชมได้แสดงความพึงพอใจในด้านดังกล่าว ถึงความรู้สึกที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน นอกจากนี้ผู้ชมยังชื่นชอบข้อมูลความรู้ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและวิธีการนำเสนอการเดินทางที่ชัดเจนอีกด้วย

สำหรับรายการในตอนแม่ขวัญจิต พบว่ามีผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากมีความสนุกสนาน สถานที่มีความหลากหลาย และมีกิจกรรมมากมาย ทำให้ผู้ชมดูแล้วก็อยากไปท่องเที่ยวตามสถานที่ที่รายการนำเสนอ

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ได้ให้คำแนะนำในช่วงท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจในช่วงดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เช่น เพิ่มเนื้อหาเจาะลึกในช่วงท่องเที่ยว พาแขกรับเชิญไปเที่ยวด้วย หรือเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวกับแขกรับเชิญให้มากขึ้น ให้พิธีกรเป็นพุดอธิบายหรือเป็นผู้ทำกิจกรรมนั้นๆ แทนการลงเสียงบรรยาย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากผลความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว ทำให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) ที่ทำให้การออกแบบรูปแบบและเนื้อหาสามารถสร้างความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จากข้อมูลความต้องการเนื้อหาช่วงท่องเที่ยวของผู้สูงอายุที่ได้จากกระบวนการดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยออกแบบรูปแบบรายการที่มีช่วงการแนะนำสถานที่ที่น่าสนใจเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ชมติดตามรายการ ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสิ่งที่รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ต้องการนำเสนอ

2.2.3 ความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของผู้ชมในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญรายการตอนครูเล็ก มากกว่าตอนแม่ขวัญจิต แม้ว่าจะมีความแตกต่างไม่มากนัก แต่มีข้อที่น่าสนใจเกิดในแบบสอบถามทั้งตอนครูเล็ก พบว่าคำตอบส่วนใหญ่ในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุด และเพราะอะไร คือ ชอบช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญมากที่สุด ทั้งนี้ผู้ชมได้ให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือ มีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญรายการตอนครูเล็ก เนื่องจากแขกรับเชิญได้บอกเล่าเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ทำให้เกิดแรงบันดาลใจหรือสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองได้ และได้ให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้ชม

แต่การแสดงความคิดเห็นของผู้ชมต่อความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของผู้ชมในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญในรายการตอนแม่ขวัญจิต กลับพบว่า มีสาเหตุมาจากความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ได้รับชมศิลปะเพลงพื้นบ้าน และได้รับความรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับศิลปะเพลงพื้นบ้าน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการให้เหตุผลแสดงความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขก

รับเชิญ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการแสดงทัศนคติของผู้ชมต่อหัวข้อความเหมาะสมของเนื้อหา รายการต่อวัยผู้ชมใน

โดยค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้ชมความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อวัยผู้ชมในตอนครูเล็ก มีค่าเฉลี่ยมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต โดยผู้ชมให้เหตุผลว่าในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญใน รายการตอนครูเล็ก มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับวัยของผู้ชมอย่างมาก แขกรับเชิญให้ คำแนะนำได้อย่างชัดเจน สามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตของตนเองได้

ตามทัศนะกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ พบว่าผู้การผลิตรายการโทรทัศน์ได้แสดงทัศนะที่มี ความสอดคล้องคือ ในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุได้ แต่ อาจมีการปรับปรุงรูปแบบการสัมภาษณ์ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2.2.4. ความพึงพอใจด้านพิธีกร

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านพิธีกรของรายการทั้งสองตอน เป็นค่าเฉลี่ย สูงกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านต่างๆในตอนเดียวกัน ทั้งนี้จากคำตอบของแบบสอบถามใน หัวข้อที่ว่าท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความแตกต่างจากรายการอื่นๆที่ท่านเคย รับชมหรือไม่ อย่างไร และท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” เพราะอะไร พบว่ามี ผู้ชมแสดงความคิดเห็นที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในด้านพิธีกรไปในแนวทางที่สอดคล้อง กันคือ มีความแตกต่างที่พิธีกร หรือชอบพิธีกร เพราะพูดภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน

อภิปรายผลในประเด็นการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อสนองความพึงพอใจ

Katz, Blumler and Gurevitch (1974 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2545) ได้ กระบวนการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ(1) สภาพแวดล้อมทาง สังคม และสภาพจิตใจที่มีผลต่อ (2) ความต้องการของบุคคล ซึ่งนำไปสู่ (3) การคาดคะเนเกี่ยวกับ (4) สื่อและที่มาของสาร ซึ่งการคาดคะเนนี้นำไปสู่ (5) ความแตกต่างในการใช้สื่อ และพฤติกรรม การเปิดรับของแต่ละบุคคล ยังให้เกิด (6) ความพึงพอใจที่ได้รับสื่อจากสื่อ และ (7) ผลอื่นๆที่ บางครั้งมิได้เกิดจากการใช้สื่อก็จะต่างกันไปด้วย

โดยสภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพจิตใจที่มีผลต่อความต้องการของบุคคล นำไปสู่ความพึงพอใจที่แสวงหาจากสื่อ ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดให้ผู้ชมมีความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้ชมในการรับชมรายการแตกต่างกันออกไป แต่ในงานวิจัยนี้ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ชมจึงมีความคล้ายคลึงกัน ส่งผลให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เมื่อวิเคราะห์จากผลการพึงพอใจแล้ว ทำให้ทราบถึงความต้องการและแรงจูงใจของผู้ชมที่สูงวัยที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพกายและใจ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้ชมที่สูงวัยต้องการเปิดรับและมองหาข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมสุขภาพให้กับตนเองอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากความพึงพอใจในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอนครูเล็ก ที่ผู้ชมแสดงถึงความพึงพอใจในช่วงเนื้อหาการสัมภาษณ์ที่คำแนะนำในการดูแลสุขภาพกายและใจ และมีการแสดงความคิดเห็นไปในแนวทางบวกสำหรับการใช้กิจกรรมเชิงสุนทรีย์ในการส่งเสริมสุขภาพ ดังนั้นจึงอยู่ที่ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ว่าจะนำเอารูปแบบและวิธีการนำเสนอมาใช้ในการนำเสนอข้อมูลทางด้านการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างไร

นอกจากนี้บลัมเลอร์ (Jay G. Blumler) ยังได้จำแนกความพึงพอใจออกเป็น 4 มิติ ดังนี้ (ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย, 2552) (1) ความเพลิตเพลิน (Diversion) ซึ่งจะออกมาในรูปแบบของการใช้สื่อเพื่อหลบหนีปัญหา เพื่อหลีกหนีจากงานประจำ และเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ เป็นต้น (2) มนุษยสัมพันธ์ (Personal Relations) เช่น ใช้สื่อเพื่อให้มีเรื่องราวไปพูดคุยกับผู้อื่นหรือเพื่อให้มีโอกาสดูใช้เวลาอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว เป็นต้น (3) เอกลักษณะของปัจเจกบุคคล (Personal Identity) ได้แก่ การอ้างอิงบุคคล (Personal Reference) การค้นหาความจริง (Reality Exploration) และเพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแรงเสริมย้ำความเชื่อของตน เป็นต้น (4) รั้วเหตุการณ์ (Surveillance) เพื่อประโยชน์ในการติดตามข่าวสาร รู้ทันสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยผู้รับสารมีความต้องการในการเป็นบุคคลที่ทันสมัย รับสารอยู่เสมอ

จากการวิเคราะห์ผลทัศนคติ และความพึงพอใจของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเล็ก พบว่า ผู้ชมรับชมรายการแสดงออกถึงความพึงพอใจทั้ง 4 มิติ แต่มิติที่มีความโดดเด่นในการแสดงความพึงพอใจในตอนครูเล็ก คือเอกลักษณ์ของปัจเจกบุคคล โดยแซกรับเชิญเป็นบุคคลที่ให้คำแนะนำ ซึ่งผู้ชมสามารถนำไปอ้างอิงได้ ทั้งยังได้รับข้อมูลในแนวทางที่เป็นแรงเสริมย้ำความเชื่อของตนด้วย สำหรับมิติที่มีความโดดเด่นในการแสดงความพึงพอใจในตอนแม่ขวัญจิต คือความเพลิดเพลิน โดยแซกรับเชิญได้แสดงความพึงพอใจในช่วงการท่องเที่ยว และช่วงการสัมภาษณ์ที่เมื่อได้รับชม เกิดความเพลิดเพลินใจและผ่อนคลายต่อผู้ชม อย่างไรก็ตามเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ของทั้งสองตอน พบว่าค่าเฉลี่ยในตอนแม่ขวัญจิต มากกว่าในตอนครูเล็ก เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ข้อควรปรับปรุงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

แม้ว่าเมื่อทำการประเมินรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในหัวข้อทัศนคติและความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” จะอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุดก็ตาม แต่ผู้วิจัยยังพอข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงเพื่อให้รายการดังกล่าวสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ว่า การผลิตรายการเป็นไปเพื่อการส่งเสริมสุขภาวะโดยผ่านกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ ได้อย่างสมบูรณ์มากที่สุด

ทั้งนี้สิ่งที่ควรแก้ไขคือ รูปแบบรายการที่ได้แบ่งช่วงเวลาให้กับช่วงการแนะนำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะน้อยจนเกินไป จึงทำให้ผู้ชมให้ความสนใจเนื้อหาในส่วนอื่นมากกว่าที่จะให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ ซึ่งเป็นสิ่งที่รายการต้องการนำเสนอมากที่สุด ผู้วิจัยทำการแก้ไขโดยการออกแบบรูปแบบและเนื้อหารายการให้ส่งเสริมการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญและน่าสนใจสำหรับ โดยนอกจากจะลดเวลาที่น่าสนใจเนื้อหาในส่วนอื่นๆลง และเพิ่มเวลาในช่วงการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพิ่มมากขึ้น อันส่งผลให้เนื้อหาช่วงอื่นๆลดน้อยลง แต่ในทางกลับกันทำให้เนื้อหาในช่วงการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพิ่มขึ้นแล้ว ผู้วิจัยยังจะทำการออกแบบกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะให้มีความหลากหลายและน่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุ โดยเน้นถึงความสะดวก และง่ายต่อการที่ผู้สูงอายุจะ

สามารถทำตามได้ พร้อมกับการเน้นย้ำถึงประโยชน์ที่จะได้รับเนื่องมาจากการทำกิจกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ชมที่สูงอายุ

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะทำการออกแบบกิจกรรมดังกล่าวไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำเสนอมากยิ่งขึ้น รวมถึงจะนำเสนอช่องทางที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปต่อยอดกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะที่รายการนำเสนอไปได้ เช่น หากมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมที่ได้แนะนำเสนอ ผู้วิจัยจะทำการประชาสัมพันธ์ในรายการ หรือหากมีการเรียนการสอนกิจกรรมที่ได้เสนอในรายการ ก็จะทำให้การนำเสนอให้กับผู้ชม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย หรือด้านอาชีพ ควรออกแบบรูปแบบและนำเสนอเนื้อหารายการโทรทัศน์ในเชิงสาระบันเทิง คือให้ข้อมูลความรู้ควบคู่ไปกับการทำให้ผู้ชมรู้สึกผ่อนคลายและสนุกสนาน เนื่องจากการนำเสนอในรูปแบบดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ชมเกิดการเรียนรู้และติดตามเนื้อหารายการตลอดทั้งรายการ ดังเช่นที่งานวิจัยนี้พบข้อสังเกตที่ว่าผู้ชมเกิดความพึงพอใจในช่วงแรกคือการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากติดตามรายการในช่วงต่อไป และเปิดใจในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะที่รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ต้องการนำเสนอ

2. การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ในการนำเสนอรูปแบบรายการจะเป็นอย่างไรก็ตาม ควรอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยเฉพาะแหล่งอ้างอิงที่เป็นบุคคลที่สามารถสร้างอิทธิพลต่อผู้สูงอายุได้ เพราะนอกจากจะทำให้ผู้ชมเชื่อถือในข้อมูลที่ได้รับแล้ว ยังทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะตามบุคคลที่เป็นแหล่งอ้างอิงอีกด้วย ดังจะเห็นได้ข้อสังเกตในงานวิจัยพบว่าผู้สูงอายุอยากทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะที่แหกรับเชิญนำเสนอ เนื่องจากมีความเชื่อถือในตัวแหกรับเชิญ และเห็นถึงประโยชน์ของกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะที่แหกรับเชิญได้เสนอแนะ

3. การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสำหรับผู้สูงอายุ ควรนำเสนอกิจกรรมที่ผู้ชมสามารถทำได้ไม่ยากจนเกินไป ยกตัวอย่างเช่น ใช้เวลาไม่นาน ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ผู้คนส่วนใหญ่สามารถทำได้โดยไม่ต้องมีพื้นฐานความรู้เฉพาะทาง เป็นต้น หรือหากเป็นการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่ซับซ้อน ควรบอกรายละเอียดที่ผู้ชมสามารถนำไปต่อยอดในการทำกิจกรรมได้ เนื่องจากข้อสังเกตในวิจัยพบว่าผู้ชมที่ไม่ต้องการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่นำเสนอ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องมีความสามารถเฉพาะด้าน หรือมีความรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จได้ ก็จะไม่เริ่มต้นทำกิจกรรมที่รายการโทรทัศน์นำเสนอ

ข้อจำกัดในงานวิจัย

1. ข้อจำกัดเรื่องเวลา ในการถ่ายทำรายการมีข้อจำกัดของเวลาของทั้งแขกรับเชิญ และทีมงาน ดังนั้นการผลิตรายการโทรทัศน์จึงไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของผู้วิจัยในทุกประการ แต่อย่างไรก็ตามด้วยความกรุณาของแขกรับเชิญและความช่วยเหลือของทีมงาน จึงทำให้การผลิตรายการโทรทัศน์สำเร็จลงได้เป็นอย่างดี
2. ข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ เนื่องจากในการดำเนินงานด้านการผลิตรายการ จำเป็นต้องใช้งบประมาณในเกือบทุกขั้นตอน ดังนั้นในบางครั้งการทำงานนอกจากจะต้องคำนึงถึงความต้องการในการดำเนินงานแล้ว ยังต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่จะตามมาอีกด้วย จึงส่งผลให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ภายใต้กรอบงบประมาณที่จำกัด
3. ข้อจำกัดเรื่องของจำนวนผู้สูงอายุที่ร่วมรับชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้ชมต้องรับชมรายการทั้งหมด 2 ตอน โดยเว้นระยะห่างในการรับชมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ดังนั้นจึงหาผู้ที่สนใจในการรับชมได้ไม่มากนัก จึงส่งผลให้การประเมินผลบางประการไม่สามารถทำได้ หรือทำให้ไม่แน่ใจในผลการประเมิน เช่นในหัวข้อข้อมูลทางประชากรศาสตร์อาชีพ (เพศ การศึกษาชั้นสูงสุด และอาชีพ) ส่งผลต่อทัศนคติและความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุหรือไม่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในอนาคต

1. ผู้วิจัยที่ดำเนินงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากขั้นตอนการวิจัยในขั้นที่ 1 ก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) คือ ผู้สูงอายุมีความต้องการให้รายการโทรทัศน์นำเสนอความรู้ในด้านสุขภาพ และมีความพึงพอใจหากรายการโทรทัศน์จะนำเสนอเนื้อหาด้านการท่องเที่ยว โดยผู้สูงอายุเพศชายต้องการให้นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัย แปลกตา และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน และผู้สูงอายุเพศหญิงต้องการให้นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถไปเที่ยวได้จริงรวมถึงมีราคาไม่แพงมาก โดยข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาต่อยอดในการสร้างสรรค์รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์ได้อีกมากมาย หรือจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการสร้างแรงจูงใจในการติดตามชมรูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ ภายใต้การคำนึงถึงประโยชน์ของผู้สูงอายุก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน

2. ผู้วิจัยที่ดำเนินงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อผู้สูงอายุควรนำข้อสังเกตในประเด็นที่ว่าหากผู้สูงอายุเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นคำแนะนำจากบุคคลที่น่าเชื่อถือ การเห็นตัวอย่างจากบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ หรือข้อมูลการอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ จะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถก้าวผ่านปัญหาด้านความถนัด และการไม่มีประสบการณ์ ให้หันมาทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอได้ นอกจากนี้อาจทำการศึกษากิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อผู้สูงอายุในประเด็นต่างๆ เช่น กิจกรรมเชิงสุนทรีย์ควรมีลักษณะอย่างไร จึงจะสามารถให้ประโยชน์ให้กับผู้สูงอายุได้มากที่สุด หรือตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุมากที่สุด ทำการศึกษสาเหตุของความพึงพอใจในกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ของผู้สูงอายุเกิดจากอะไรได้บ้าง เป็นต้น

3. ผู้วิจัยที่ดำเนินงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ควรนำประเด็นการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์สามารถส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุได้ ไปดำเนินการต่อยอดในงานวิจัยเพื่อในการใช้การการสร้างสรรค์รูปแบบกิจกรรมที่จะช่วยแก้ปัญหา บำบัด หรือส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งในขณะเดียวกันควรนำข้อสังเกตที่ได้รับงานวิจัยนี้ที่ว่า การสนใจในการทำ

กิจกรรมเชิงสุนทรีย์เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์แขกรับเชิญที่ได้ทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์พบว่า ผู้ที่ทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์จะมองเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของตนเองอีกด้วย